

Kadın ve Erkeklerin Suç Mağduriyetleri ile Suç Korkuları Arasındaki İlişki: Mersin Örneği

The Relationship Between Previous Victimization and Fear of Crime Among Women and Men: Mersin Example

Meral ÖZTÜRK^a

^aSosyal Hizmet Bölümü,
Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi,
Sivas

Received: 06.04.2018
Received in revised form: 14.05.2018
Accepted: 17.05.2018
Available online: 14.09.2018

Correspondence:
Meral ÖZTÜRK
Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi,
Sosyal Hizmet Bölümü, Sivas,
TÜRKİYE/TURKEY
mrozturk@cumhuriyet.edu.tr

Bu çalışma, yazarın Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bilim Dalında yapmış olduğu "Sosyolojik Açından Suç Korkusu ve Yaşam Memnuniyeti: Mersin İli Örneği" adlı doktora tezinin bir bölümünden genişletilerek üretilmiştir.

Bu çalışmanın ürettiği doktora araştırması, Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeleri (CÜBAP) biriminin finansmanı ile yürütülmüştür.

ÖZET Amaç: Kadın ve erkeklerin suç mağduriyeti ile suç korkuları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma; kadın ve erkeklerin en çok hangi suça maruz kaldığı, uğradıkları suç mağduriyetinin cinsiyet gruplarının suç korku düzeyini farklılaştırıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. **Gereç ve Yöntemler:** Genel tarama modelindeki araştırma, Mersin'de bulunan 10 mahallede 800 kişiyle yapılmıştır. Araştırmada "Suç Korkusu Ölçeği" ile hazırlanan, katılımcıların doğrudan ve dolaylı olarak yaşadığı suç mağduriyetini ölçmeye yönelik sorular kullanılmıştır. Elde edilen veriler, bağımsız örnekleme t-testi ile bağımlı örnekleme t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre katılımcıların dörtte biri bir suça maruz kalmıştır. Katılımcıların doğrudan en sık maruz kaldığı suç hırsızlıktır. Doğrudan ve dolaylı mağduriyet, kadın ve erkeklerin suça maruz kalma korkusunu yükseltmektedir. Mağduriyet, katılımcıların en fazla mal varlığına yönelik suça maruz kalma korkularını artırmaktadır. Araştırma sırasında kadınların erkeklere kıyasla daha çok suç mağduru olduğu saptanmıştır. Kadınların uğradığı mağduriyet, suça maruz kalma korkularının mağdur erkeklerinkinden daha fazla olmasına yol açmaktadır. Mağdur kadın ve erkeklerin korkuları içinde mal varlığına yönelik suça maruz kalma korkusu, şahsa yönelik suça maruz kalma korkusundan daha fazladır. **Sonuç:** Araştırma bulguları, kentlerdeki güvenlik uygulamalarının planlarken cinsiyet farklılıklarının göz önünde bulundurulması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Suç; suç kurbanları; korku

ABSTRACT Objectives: The present study examined the relationship between prior crime victimization and fear of crime on the basis of gender. The study aimed to analyze the most common crimes men and women were exposed to. Additionally, whether the fear of crime level due to crime victimization differentiated according to gender groups were examined. **Material and Methods:** The survey model was used in the study. The research was conducted with 800 adults living in 10 municipal districts in Mersin. The questionnaire included "Fear of Crime Scale" and questions about direct or indirect crime victimization. Independent sampling t-test and paired sample t-test were used in the analysis of the data. **Results:** Findings indicate that one-fourth of the respondents are exposed to crime victimization. Theft is the most common type of crime that women and men experience directly. Direct and indirect victimization increases the fear of crime for both men and women. A higher number of women are crime victims than men. A previous experience of victimization raises the fear of crime among more women than men. The fear of exposure to property crime is greater than the fear of offence against person for both victimized women and men. **Conclusion:** The research findings reveal that gender differences should be considered while determining security policies in cities.

Keywords: Crime; crime victims; fear

Suç olgusu insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanın olduğu her yerde suçlular da bulunmaktadır. "Toplum hâlinde yaşamının ortaya çıkardığı sosyal çelişkiler ve uyumsuzluklar" olduğu müddetçe, suçtan arınmış bir topluluk ancak hayalden ibaret kalacaktır.¹ Durkheim; aslında suçun fonksiyonel olduğunu, suçluluğun kapsamının belirli sınırlar içerisinde tutulması ve toplumun yapısına uygun olması durumunda toplum sağlığı açı-

sından gerekli olduğunu iddia etmektedir.² Çünkü; suç ve sapkınlık, bir toplumda iyi ile kötü davranışlar arasına sınır koymayı kolaylaştırmaktadır. Kötü davranışı gören ve bu davranıştan rahatsız olanlar neyin iyi, neyin kötü olduğunu daha iyi kavramakta, böylece de davranışlarını buna göre belirlemektedir. Ayrıca suç, toplumda yeni düşüncelerin ve meydan okumaların ortaya çıkmasına zemin hazırladığından suçun varlığı, değişimin kapısını da aralamaktadır.^{2,3} Buna karşılık suç eylemleri patolojik hâle dönüştüğünde, bireysel ve toplumsal düzeyde pek çok problemin kaynağını oluşturmaktadır. Suçun bireyde yol açtığı maddi ve manevi hasarın yanında, devletlere maliyetinin yüksek olduğu da bilinmektedir. Zira suç, sosyal ilişkiler ve toplumsal düzende yıkıma yol açmakta, güvensizlik hissini artırmaktadır. Suçun yol açtığı sorunlardan biri de kişilerin suça maruz kalma korkusunun yükselmesi ve bu korkunun toplumda derinden derine yaygınlaşmasıdır.

Suçta maruz kalma korkusu, suçun ortaya çıktığı zamandan beri var olan bir duygudur. Tarih boyunca insanlar, hayatlarının bir döneminde suçlulardan zarar görme veya bir yakınının/tanıdığının suç mağduru olması riski nedeni ile korku yaşamıştır.⁴ Ancak; modernleşme sürecinde yaşanan kentleşme, teknolojik gelişmeler, geleneksel değerlerin zayıflaması, enformel sosyal kontrolün etkisini kaybetmesi, aile içi rollerin değişmesi, çok kültürlülük, gecekondulaşma, yoksulluk, sosyal dışlanma, bireysellik, güvensizlik gibi nedenler suça karşı bireylerin algıladığı riski yükseltince, modern toplumlarda suç korkusu yaygınlaşmaya başlamıştır.⁵⁻⁷ 1960'lı yıllardan itibaren başlayan araştırmalar, suç korkusunun toplumsal bir soruna dönüştüğünü göstermektedir.⁸ Söz konusu araştırmalar, suça maruz kalma korkusunun suçun kendisinden dahi önemli bir sorun hâline geldiğini göstermektedir.⁹ Bu nedendir ki farklı disiplinlerde yapılan suç korkusuyla ilgili araştırmalar artmıştır.

İlk dönemlerde araştırmalar, daha çok sosyodemografik faktörler üzerinden suç korkusunu açıklamaya odaklanmıştır.¹⁰ Zikredilen çerçevede "cinsiyet", suç korkusunu açıklamada kullanılan en temel bağımsız değişken olarak dikkat çekmekte-

dir. Mezkûr araştırmalar, kadınların suça maruz kalma korkularının erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.⁸ Yine ilk dönem çalışmalarda, bireylerin suç ve mağduriyetle ilgili deneyimleri ile suç korkusu arasındaki ilişkisi de sıklıkla incelenmiştir.¹⁰ Araştırmalarda farklı bulgular ortaya konmasına karşın çoğunlukla doğrudan ve dolaylı mağduriyetin suç korkusuyla pozitif yönde ilişkisi saptanmıştır.¹¹

Literatür çalışmalarında cinsiyet, suç mağduriyeti ve suç korkusu arasındaki ilişkinin genellikle ayrı ayrı incelendiği, her üç değişkenin bir arada ele alınıp değerlendirildiği araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Söz konusu bu sınırlı sayıdaki araştırmanın daha ziyade üniversite öğrencilerinin kampüs içerisinde yaşadıkları mağduriyetler ve suç korkularına odaklandığını, kadın öğrencilerin yaşadığı mağduriyetin suç korkularını erkeklere kıyasla daha çok artırdığını saptadığı görülmektedir.^{12,13}

Tarafımızdan ortaya konulan bu çalışmada ise diğerlerinden farklı olarak büyükşehir kent merkezinde yaşayan erişkinlerle farklı sosyodemografik özellikteki kadın ve erkekler de araştırmaya dâhil edilmiştir. Böylece kentsel yaşamda kadın ve erkeklerin mağduriyetlerinin suç korkularını nasıl etkilediğinin ortaya konulmaya çalışılması amaçlanmıştır.

Mağduriyet, cinsiyet ve suç korkusunun birlikte ele alındığı bir araştırmanın hükümet ve yerel yöneticilerin güvenlik politikalarının şekillenmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Zira güvenlik politikaları ortaya konulurken; kadın ve erkeklerin maruz kaldığı suçların belirlenmesi, bu suçların kadın ve erkeklerin güvenlik duygularını ne düzeyde etkilediğinin saptanması etkin bir güvenlik politikası için gereklidir. Sosyal yaşamda erkekler kadar kadınların da var olduğu düşüncesiyle planlanacak bir güvenlik politikası, toplumsal yaşama kadınların daha aktif bir şekilde katılımının yolunu açacaktır. Ancak, ülkemizde güvenlik politikalarını şekillendiren kurum ve kuruluşları bu yönde bilgilendirebilecek, onlara bilimsel veriler sağlayabilecek araştırmalar henüz sayıca çok az ya da kapsamca oldukça sınırlıdır. Bu anlamda araştırma sonucunda ortaya konulan bulguların söz ko-

nusu eksikliği gidermek adına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Sözü edilen düşünceden yola çıkarak bu araştırma, kadın ve erkeklerin suç mağduriyeti ile suç korkuları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada (1) “Katılımcıların mağduriyet durumu nedir? (2) “Katılımcılar en çok hangi suçlardan mağdur olmuştur?” (3) “Mağduriyet yaşama suç korkusunu yükseltmekte midir? Mağduriyet, katılımcıların hangi tür suç korkusunu -mal varlığına yönelik suçlara maruz kalma korkusu, şahsa yönelik suçlara maruz kalma korkusu- daha çok yükseltmektedir? (4) “Cinsiyete göre mağduriyete uğrama durumu nedir?” (5) “Kadın ve erkekler doğrudan veya dolaylı en çok hangi suçlardan mağdur olmuştur?”(6) “Kadınların ve erkeklerin maruz kaldıkları suç türüne (doğrudan veya dolaylı) göre suç korku düzeyleri farklılaşmakta mıdır?” Kadın ve erkeklerin mağduriyeti hangi tür suç korkularını -mal varlığına yönelik suçlara maruz kalma korkusu, şahsa yönelik suçlara maruz kalma korkusu- daha çok yükseltmektedir? sorularına verilen yanıtlar üzerinden değerlendirilmelerde bulunmaktadır.

LİTERATÜR TARAMASI

SUÇ KORKUSUNUN TANIMI VE ÖLÇÜMÜ

Suç korkusu bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutu olan kapsamlı bir kavramdır. Suç korkusunun bilişsel boyutu, insanların kendi güvenlikleriyle ilgili genel kaygıları ile ilişkilidir ve kısaca “risk algısı” olarak adlandırılmaktadır. Suç korkusunun duygusal boyutu korku ile ilişkilendirilen duygulara, davranışsal boyutu ise bir suç eylemi ile karşılaşıldığında verilen fiziksel tepkilere vurgu yapmaktadır.¹⁴ Suç korkusunun tanımı ve ölçümü, kavramın hangi boyutuyla ele alındığı ile yakın ilişkilidir. Suç korkusu, bilişsel boyutuyla ele alındığında kavram, bireylerin bir şeyin olma olasılığına yönelik risk algıları olarak tanımlanmakta ve ölçümlerde risk algısını ölçmeye yönelik sorular sorulmaktadır.¹⁵ Bu kavramlaştırma temelinde hazırlanan Genel Suç Anketi’ndeki “Çevrenizde gece yalnız dolaşmaktan korktuğunuz bir yer var mı?” sorusu ile Ulusal Suç Mağduriyeti Anketi’nde yer alan “Gece çevrenizde tek başınıza iken kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?” gibi soru-

lar, bireyin risk algısını ölçmeye yöneliktir.¹⁶⁻¹⁹ Oysa bireyin olası risk algısı, onun korkmasını gerekli kılmayabilmektedir. Birey, suça maruz kalma riskinin yüksek olduğunu düşünse bile bu düşünce onun korkmasına neden olmayabilmektedir. Korku, daha ziyade muhtemel bir tehlike karşısında insanda bazı fiziksel değişimleri harekete geçirmektedir. Korkan insanın vücudunda adrenalin salgılanmakta, adrenalin bireyin kendini savunması için ona cesaret vermektedir. Ancak bu farklılık göz ardı edilmiş, ilk dönemlerde araştırmacılar, bireylerin risk algısını ölçmelerine karşın ısrarla suç korkusunu ölçtüklerini iddia etmişlerdir.^{17,18}

Suç korkusu duygusal boyutuyla tanımlandığında “bireyin suça veya suç ile ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirmiş olduğu duygusal dehşet” veya “kaygı” olarak ele alınıp tanımlanmaktadır. Bu tanım, korkunun ortaya çıkmasında potansiyel bir tehlikenin varlığına, yani mağdur olma riski algısına da işaret etmektedir.¹⁷ Suç korkusunun duygusal boyutuyla ele alınması, ölçümde bazı farklılıklar ortaya çıkarmış; genel suç türleri yerine hırsızlık ve gasp gibi spesifik suçlara ilişkin sorular üzerinden insanların korkuları ölçülmeye çalışılmıştır. Buradan hareketle “Suça maruz kalmaktan ne kadar korkuyorsunuz?” gibi bir soru yerine “Gaspı uğramaktan ne kadar korkuyorsunuz?” gibi bir soru, katılımcıların verdikleri yanıtlarda daha net kendilerini ifade etmelerine imkân tanımıştır.²⁰

MAĞDURİYET VE SUÇ KORKUSU

Suç korkusu ile ilişkili olarak daha önce mağduriyet yaşayanların ileride aynı suça maruz kalma endişesi taşıyacağından, suç korkusunun da yüksek olacağı pek çok araştırmacı tarafından öne sürülmektedir.^{11,17} Ancak suç türleri göz önüne alındığında mağduriyetin etkisinin farklılaştığı gözlemlenmektedir. Örneğin; Kuzey Karolina’da 3.109 örneklem üzerine yapılan bir çalışmada, diğer değişkenler kontrol altına alındığında mala karşı işlenen suçlar ile suç korkusu arasında pozitif bir ilişkinin olduğu ortaya konur iken; şahsa karşı işlenen suçlara maruz kalma ile suç korkusu arasında böyle bir ilişkinin ortaya çıkmadığı saptanmıştır.²¹

Bireyler, doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki şekilde mağduriyet yaşamaktadır. Doğrudan mağ-

duruyet kavramı, bireyin bizzat kendisinin suçun mağduru olmasına karşılık gelmektedir.²² Araştırmaların pek çoğunda doğrudan mağduriyet ve suç korkusu arasında güçlü ve pozitif bir ilişki olduğu ortaya konmaktadır.^{17,21,23} Kimi araştırmacılar ise sanılanın aksine suç korkusu ve doğrudan mağduriyet arasındaki ilişkinin zayıf olduğunu ya da herhangi bir ilişkinin bulunmadığını iddia etmektedir.^{11,24-27} Dolaylı mağduriyet, bireyin etrafında tanıdığı bir kimsenin suça maruz kalmasıyla yaşadığı mağduriyete göndermede bulunmaktadır. Birey, kendisi bir suça maruz kalmasa dahi suç mağduru birini gördüğünde veya duyduğunda korku hissetmektedir. Dolayısıyla olay sadece mağduru etkilemekle kalmamakta; onun yakın çevresinde bulunan diğer aile fertlerini, arkadaşlarını, komşularını kısaca toplumu etkilemektedir.²⁸ Dolaylı mağduriyetin suç korkusunu etkilediğini ileri süren, hatta dolaylı mağduriyetin direkt mağduriyetten daha büyük bir etkiye sahip olduğunu savunan görüşler de mevcuttur.^{26,29} Dolaylı mağduriyet, özellikle yerel düzeyde suç korkusunu artırmaktadır. Dolaylı mağduriyete yol açan iki önemli kaynaktan biri medya, diğeri ise sosyal etkileşim ağıdır.¹¹

CİNSİYET VE SUÇ KORKUSU

Suç korkusu ile ilgili çalışmalarda başlangıçta bilişsel boyutun öne çıkarılması, kadınların erkeklere kıyasla daha çok korktuğu yönünde bulguların ortaya konulmasına neden olmuştur.¹⁷ Kadınların gündelik yaşamları gereği evde daha fazla vakit geçirdikleri, bu nedenle riskli durumlardan uzak bir yaşam sürdürdükleri düşünülünce suç mağduru olma olasılıklarının daha düşük olması beklenmektedir. Buna rağmen araştırmaların büyük çoğunluğunda kadınların suça maruz kalma korkularının erkeklerden daha yüksek çıkması bir çelişki olarak görülmektedir. Kadınların neden daha çok suç korkusu yaşadığı sorusu, fiziksel açıdan savunmasız olmalarıyla açıklanmaya çalışılmıştır.⁸ Buna göre kadınların fiziksel zayıflığı korkularını yükseltmektedir. Kendilerine yönelebilecek muhtemel bir saldırıya karşı koyacak fiziksel güçten mahrum olduklarını düşünen kadınlar, toplumdaki en savunmasız gruplardan birini oluşturmaktadır.¹¹

Suç korkusunun duygusal yönüyle ele alınması, cinsel içerikli suçlar veya şahsa karşı suçlar dışında kadınlar ve erkeklerin korkuları arasında düşünüldüğü gibi bir fark bulunmadığını ortaya koymuştur.¹⁷ Kimi araştırmalarda ise hırsızlık ve gasp suçlarında erkeklerin kadınlara göre mağduriyet korkularının daha yüksek olduğu saptanmıştır.³⁰

Feministler ise suç korkusu ile ilgili araştırmalarda kullanılan sorulara kadınların ve erkeklerin toplumsal yapının kendilerine verdiği roller çerçevesinde yanıt vermesinden dolayı, kadınların korkularının yüksek çıktığını iddia etmektedir. Yine onlara göre erkeklerin toplumdan dışlanma kaygısıyla hissettikleri korkuyu baskılamaları, samimiyetten uzak yanıt vermelerine neden olmaktadır.^{8,31}

SUÇ MAĞDURİYETİ, CİNSİYET VE SUÇ KORKUSU

Kadınlar, erkeklere kıyasla daha çok suç mağduriyeti yaşamaktadır.¹² Kadınların daha çok suça maruz kalmasında sosyal statülerinin düşüklüğü ve fiziksel zayıflıklarının önemli rol oynadığı, bu özellikleri nedeni ile suçlular açısından uygun hedef durumuna geldiği yönünde görüşler mevcuttur.³² Eğer bir de hedef korunmasız ise (bir kadının tek başına sokakta bulunması gibi) suçlu açısından kurban olarak seçilme ihtimali de kuvvetlenmektedir.³³

Kadınların en çok karşılaştığı suç türleri arasında daha çok aile içi şiddet, cinsel taciz ve tecavüz suçları gelmektedir.¹² Kadınlara yönelik cinsel saldırı oranı, erkeklere kıyasla 10 kat fazladır.³⁴ Özellikle kentlerde yaşayan genç kadınlar, kırsaldaki hemcinslerine göre bu tehdidi daha fazla hissetmektedir.¹⁷

Kadınların cinsel içerikli saldırılara karşı savunmasız olmaları, özellikle bu iki suç türüne karşı korku geliştirmelerinde etkilidir. İngiltere'nin kuzeybatısında yapılan bir çalışmada 9-16 yaş grubundaki kız öğrencilerin özellikle cinsel taciz ve takip edilmek, ahlaksız teklif almak gibi cinsel içerikli saldırılara uğramaktan korktuğu saptanmıştır.³⁵ Seattle'de yapılan bir araştırmada da insanların 16 farklı suç türünden ne kadar korktukları ölçülmüş ve kadınların en çok tecavüze uğramaktan korktukları

saptanmıştır. Buradan hareketle, kadınların suç korkularından bahsederken aslında cinsel taciz ve tecavüze uğrama korkularından bahsetmek gerektiği öne sürülmektedir.³⁶ Benzer şekilde Ferraro, kadınların korkularının altında onların tecavüz ve saldırı konusundaki aşırı korkularının yattığını söylemektedir. Ona göre cinsel saldırı ve tecavüz, kadınlar için hem fiziksel hem de duygusal travmaya neden olmakta, duygusal travma ise uzun yıllar boyunca kadınların yaşamlarını alt üst etmektedir. Kadınlar için herhangi bir suç eylemi, cinsel taciz riskini de beraberinde getirmektedir. Örneğin; bir erkek tarafından kaçırılmak bir kadın için tecavüze uğrama riskini de doğurmaktadır. Bu risk nedeni ile kadınlar kaçırılmaktan korkmaktadır. Diğer bir ifadeyle kadının tecavüze uğrama korkusu, diğer tüm potansiyel suçlarla ilgili korkularını artırmakta ve erkeklerle kıyaslandığında daha yaygın/genel korku yaşamlarına neden olmaktadır.¹⁷

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN MODELİ

Genel tarama (betimsel) modelinin benimsendiği araştırma, Mersin il merkezinde yapılmıştır. Kentin sosyoekonomik, demografik, kültürel ve tarihi yapısı ile dikkat çeken illerimizden olması araştırma birimi olarak seçilmesinde önemli rol oynamıştır. Kent tarihi bakımından genç sayılabilecek, göçle kurulmuş ve gelişmiş bir şehir olan Mersin; çok farklı etnik, kültür, din ve mezhepten insanın bir arada yaşadığı kozmopolit bir yerdir. Bu özelliğiyle bölgedeki diğer illerden ayrılan Mersin, suç oranları bakımından da Türkiye sıralamasında öndedir. Bu çalışma kapsamında, Emniyet Genel Müdürlüğü Ana Komuta Kontrol Merkezi Dairesi Başkanlığından edinilen resmi verilere göre; Mersin’de 2012 yılında yaklaşık 40.000 asayiş suçu işlenmiş, bu sayı 2013 yılında 48.000’lere ulaşmıştır. 2013 yılında Mersin ili her 100 bin kişiye düşen suç sayısı bakımından ülke genelinde 12. sırada yer almaktadır.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Mersin’de yapılan araştırma için 10 mahalle “oranlı tabakalı örnekleme tekniği” ile seçilmiştir. Bunlar-

dan üç mahalle üst (Limonluk, Eğriçam ve Menteş) ve orta (Menderes, Fatih ve Bahçelievler) sosyoekonomik sınıfı; dört mahalle (Çay, Çilek, Güneykent ve Kurdali) ise alt sosyoekonomik sınıfı temsil etmektedir. On mahallede yaşayan 18 yaş ve üstü nüfus 101.037’dir. Mahallelerin nüfusları göz önüne alınarak “tesadüfi örnekleme tekniği” ile seçilen toplam 800 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Buna göre üst sosyoekonomik sınıfı oluşturan mahalleleri temsilen 229, orta düzeydeki mahalleleri temsilen 275, alt sosyoekonomik sınıfı oluşturan mahalleleri temsilen 296 kişi örnekleme dâhil edilmiştir. Mahalle bazında örneklemin evreni temsil etme oranı %4,90’dır.

VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada katılımcıların sosyodemografik özelliklerini ortaya koymak üzere hazırlanan sorular yanında, dolaylı ve doğrudan mağduriyeti ölçen sorular ile Ferraro tarafından geliştirilen “Suç Korkusu Ölçeği” kullanılmıştır.¹⁷ Ölçek, mal varlığına (herhangi bir eşyanın çalınması, dolandırılmak, eve hırsız girmesi vb.) ve şahsa karşı (öldürülmek, cinsel taciz ve tecavüze uğramak vb.) suçlarla ilgili korkuyu ölçmektedir. Ölçek, geniş ve kapsamlı olması³⁷ nedeniyle evrensel düzeyde kabul görmekte ve son dönemlerde konuyla ilgili çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Ayrıca ölçek, Türkiye’de asayiş şube yapılanmasına uygun olduğundan tercih edilmiştir. Beşli likert tarzında yanıtlar içeren Suç Korkusu Ölçeği’nin güvenilirlik alfa katsayısı 0.90’dır.¹⁷ Ölçek, 2009 yılında Kul tarafından Türkçeye adapte edilmiştir. Toplam 11 maddeden oluşan ölçek, şahsa ve mal varlığına yönelik suçlardan katılımcıların ne derece korktuğunu ölçmektedir. Şahsa yönelik suçlar, sözlü veya fiziksel tacize uğramak, tecavüze uğramak, silahlı saldırıya uğramak ve cinayete kurban gitme olmak üzere dört maddeden oluşmaktadır. Mal varlığına yönelik suçlar ise dolandırılma, evdeyken eve hırsız girmesi, ev dışındayken eve hırsız girmesi, herhangi bir malın çalınması, gaspa uğrama, kapkaç uğrama ve herhangi bir eşyaya zarar verilmesi olmak üzere yedi farklı suç türünü içermektedir. Kul tarafından yapılan analizde ölçeğin güvenilirlik alfa katsayısı 0,93 olarak hesaplanmıştır. Kul, öl-

çeğe doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizi uygulanmamış; çalışmada elde ettiği bulguların literatürle uyumlu olduğunu, bunun Suç Korkusu Ölçeği'nin "kavram geçerliliğine" sahip olduğunu gösterdiğini ifade etmiştir.³⁸ Bu çalışma kapsamında, ölçeğin güvenilirliğini yeniden analiz etmek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı modeli kullanılmıştır. Buna göre maddelerin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; ,90, ,90, ,90, ,92, ,91, ,90, ,90, ,90, ,89, ,89, ,90'dır. Ölçeğin tamamı için hesaplanan alfa katsayısı ise ,90'dır. Zikredilen veriler, ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçeğin kavram geçerliliğine sahip olması yeterli görüldüğünden, bu çalışma kapsamında geçerlilik çalışması ayrıca yapılmamıştır. Anket uygulaması 22 Haziran-6 Temmuz 2014 tarihleri arasında PRP araştırma şirketi elemanları tarafından yürütülmüştür.

VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

Çalışma sonunda elde edilen veriler, SPSS 18.00 paket programı kullanılarak analiz edildi. Analizler, %95 güvenirlilik düzeyinde gerçekleştirilmiş olup, frekans ve yüzde dağılımları dışında suç korkusu bakımından cinsiyet grupları arasında fark olup olmadığını ortaya koymak amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulandı.

BULGULAR

KATILIMCILARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Tablo 1'de görüldüğü üzere, katılımcıların büyük kısmı erkek (%62,3), orta gelir grubuna mensup (%80'), yaş aralığı 18-35 yıl (%55,2), evli (%57,6) ve lise mezunu (%43,4)'dur.

ÖRNEKLEMİN MAĞDURİYETE UĞRAMA DURUMU

Araştırmada, doğrudan mağduriyet "Geçtiğimiz iki yıl içinde herhangi bir suça maruz kaldınız mı?", dolaylı mağduriyet durumu ise "Geçtiğimiz iki yıl içinde yakınlarınızdan (akraba, komşu vb.) herhangi biri ya da birileri suça maruz kaldı mı?" sorusu ile ölçülmüştür. Bulgulara göre, sadece doğrudan mağduriyet yaşadığını söyleyen kişi sayısı 88'dir. Sadece dolaylı mağduriyet yaşadığını söyleyen kişi sayısı ise 79'dur. Otuz sekiz kişi her iki mağduriyet türünü de yaşadığını ifade etmiştir.

Buna göre toplam 205 kişi doğrudan ve/veya dolaylı mağduriyet yaşamıştır. Bu da örneklem sayısının (800 kişi) %25,63'üne denk gelmektedir (Tablo 2).

ÖRNEKLEMİN EN ÇOK HANGİ SUÇLARA MARUZ KALDIĞI

Doğrudan mağduriyet yaşayanların en çok hangi suç türüne maruz kaldıkları, açık uçlu sorulara verilen yanıtlara göre kategorileştirilerek belirlenmiştir. Buna göre hırsızlık, fiziki veya sözel taciz, kapkaç-gasp, dolandırıcılık ve diğer olmak üzere 5 suç türü saptanmıştır. Diğer seçeneği tehdit, koca şiddeti, kayınpeder şiddeti, trafik magandalılarının tacizi, siyasi suçlar, uyuşturucu, darp, polis tacizi, haraç vb. çok farklı suçları içermektedir.

TABLO 1: Örneklemin sosyodemografik özellikleri.

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	302	37,8
Erkek	498	62,3
Gelir		
Alt gelir grubu	122	15,3
Orta gelir grubu	632	79,0
Üst gelir grubu	46	5,8
Yaş (yıl)		
18-35	442	55,2
36-55	290	36,3
56 ve üzeri	68	8,5
Medeni durum		
Bekâr	302	37,8
Evli	461	57,6
Diğer (boşanmış-dul)	37	4,6
Eğitim düzeyi		
İlkokul ve altı	154	19,3
Ortaokul	121	15,1
Lise	347	43,4
Üniversite	178	22,3

TABLO 2: Örneklemin mağduriyet durumu.

Mağdur olunan suç türü	n	%
Sadece doğrudan	88	11
Sadece dolaylı	79	9,88
Hem doğrudan hem dolaylı	38	4,75
Toplam	205	25,63

TABLO 3: Mağdur olunan suç türlerinin dağılımı.

Doğrudan mağduriyet suç türü	n	%	Dolaylı mağduriyet suç türü	n	%
Hırsızlık	54	42,86	Hırsızlık	32	27,35
Sözlü ve fiziksel taciz	18	14,29	Sözlü ve fiziksel taciz	7	5,98
Gasp-kapkaç	12	9,52	Gasp-kapkaç	29	24,79
Dolandırıcılık	9	7,14	Dolandırıcılık	8	6,84
Diğer (aile içi şiddet, haraç, polis şiddeti vb.)	33	26,19	Diğer belirtmek istemeyen	38	32,47
				3	2,56
Toplam	(88+38=126)	100	Toplam	(79+38=117)	100

Yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların doğrudan en çok hırsızlık suçuna (%42,86) maruz kaldıkları görülmektedir. Ardından diğer seçeneği içerisinde yer alan suçlara maruz kaldıklarını bildirenlerin oranı gelmektedir. Katılımcıların %26,19'u bu kategorideki suçlardan birine maruz kaldığını belirtmiştir. Sözlü ve fiziksel taciz (%14,29) ile gasp/kapkaç (%9,52) ve dolandırıcılık (%7,14) suçları doğrudan mağduriyet yaratan diğer suçlardır.

Katılımcılar, dolaylı olarak en çok diğer (%32,47) seçeneği içerisinde yer alan suçlardan mağdur olmuşlardır. Hırsızlık suçu (%27,35), dolaylı mağduriyete neden olan suçlar arasında ikinci sırada yer almaktadır. Bunu gasp ve kapkaç suçları (%24,79) ile dolandırıcılık suçu (%6,84) izlemektedir (Tablo 3).

ÖRNEKLEMİN MAĞDURİYET DURUMU VE SUÇA MARUZ KALMA KORKUSU

Araştırmada, doğrudan mağduriyet yaşayan ve yaşamayanların suç korku düzeylerinin farklı olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir. Sonuçta doğrudan mağduriyet yaşayan ve yaşamayanlar arasında suç korku düzeyleri açısından bir farklılık olduğu saptanmıştır ($t_{(789)}=2,41$, $p<,05$). Mağduriyet yaşayanların daha çok suç korkusu yaşadığı anlaşılmaktadır. Zira mağduriyet yaşadığını söyleyen grubun suça maruz kalma korku ortalaması $\bar{X}=37,29$ iken, mağduriyet yaşamayanların ortalaması $\bar{X}=34,56$ 'dır. Mağduriyet yaşama durumuna göre suça maruz kalma korkusunu gösteren t-testi analiz sonucu Tablo 4'te görülmektedir.

Dolaylı mağduriyet yaşayanlar ile yaşamayanların suç korkularının farklı olup olmadığı yine ba-

TABLO 4: Doğrudan mağduriyet yaşama durumuna göre suç korku düzeyi t-testi.

Doğrudan mağduriyet	n	\bar{X}	ss,	t	p
Mağduriyet yaşayan	122	37,29	11,24	2,41	,017
Mağduriyet yaşamayan	669	34,56	12,79		
Dolaylı mağduriyet	n	\bar{X}	ss,	t	p
Mağduriyet yaşayan	114	38,47	11,58	3,22	,001
Mağduriyet yaşamayan	678	34,38	12,67		

ğımsız örneklem t-testi ile analize tabi tutulmuştur. Buna göre, dolaylı mağduriyet yaşayanların suç korku düzeyi ile yaşamayanların suç korku düzeyi birbirinden farklıdır ($t_{(790)}=3,224$, $p<,05$). Tablo 4'den anlaşılacağı üzere dolaylı mağduriyet yaşayanların korku ortalaması $\bar{X}=38,47$ iken yaşamayanların ortalaması $\bar{X}=34,38$ 'dir. Buna göre, dolaylı mağduriyet yaşayanlar, suça maruz kalmaktan daha çok korkmaktadır.

Örneklemin mağduriyet yaşama durumunun hangi tür suça maruz kalma korkularını daha fazla artırdığı bağımlı örnekleme t-testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, doğrudan ya da dolaylı mağduriyet yaşayan katılımcıların mal varlığına yönelik suç korkuları şahsa yönelik suça maruz kalma korkularından daha fazladır. Doğrudan mağduriyet yaşayanlar mal varlığına yönelik suça maruz kalmaktan daha çok korkmaktadır [($t_{(121)}=5,390$, $p<,000$)]. Benzer şekilde, dolaylı mağduriyet yaşayanların da mal varlığına yönelik suça maruz kalma korkuları daha yüksektir ($t_{(113)}=7,313$, $p<,000$) (Tablo 5).

CİNSİYETE GÖRE MAĞDURİYETE UĞRAMA DURUMU

Araştırmaya katılan 302 kadının 91'i bir suçun mağduru olduğunu ifade etmiştir. Araştırmaya ka-

TABLO 5: Mağduriyet yaşama durumu ve suç korkusu alt boyutları bağımlı örnekleme t-testi.						
Doğrudan mağduriyet		n	\bar{X}	ss,	t	p
	Mal varlığına yönelik suç korkusu	122	20,25	7,25	5,390	,000
	Şahsa yönelik suç korkusu	122	17,04	5,68		
Dolaylı mağduriyet		n	\bar{X}	ss,	t	p
	Mal varlığına yönelik suç korkusu	114	21,35	7,29	7,313	,000
	Şahsa yönelik suç korkusu	114	17,12	5,73		

tılan 498 erkek içinde mağduriyet yaşayan erkek sayısı 114'tür. Bu sayı erkeklerin %22,88'inin mağduriyet yaşadığını göstermektedir (Tablo 6).

CİNSİYETE GÖRE EN ÇOK HANGİ SUÇLARA MARUZ KALINDIĞI

Araştırmada doğrudan mağduriyet yaşayan kadın sayısı 55, erkek sayısı ise 71 olarak tespit edilmiştir. Kadınların %40'ı, erkeklerin %45,07'si en fazla hırsızlık suçu mağduru olduklarını söylemektedir. Kadınlar açısından bunun hemen ardından %29,09 ile sözlü ve fiziksel taciz mağduriyeti gelmektedir. Cinsel içerikli suçlar söz konusu olduğunda kadınların erkeklerden daha fazla mağduriyet yaşadıkları anlaşılmaktadır. Zira 18 taciz vakasının 16'sı kadınlara yöneliktir.

Araştırmada, dolaylı mağduriyet yaşayan kadın sayısı 54, erkek sayısı 63'tür. Dolaylı mağduriyete yol açan suç türleri içerisinde diğer seçeneği her iki cinsiyet grubunda da en yüksek yüzdeye sahiptir (kadınlar için %33,33; erkekler için %31,74). Hırsızlık (%31,48) kadınların dolaylı mağduriyet yaşamasına neden olan suç türleri içerisinde ikinci sırada, gasp ve kapkaç suçları (%18,52) üçüncü sırada yer almaktadır. Erkekler için dolaylı mağduriyet oluşturan suç türleri içerisinde ikinci sırada gasp veya kapkaç (%30,16), üçüncü sırada hırsızlık (%23,81) gelmektedir (Tablo 7).

CİNSİYETE GÖRE MAĞDURİYET DURUMU VE SUÇ KORKUSU

"Kadınlarla erkeklerin uğradıkları mağduriyete göre suç korkuları farklılaşmakta mıdır?" sorusu bağımsız örnekleme t-testi ile analize tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgulardan, doğrudan mağduriyet yaşayan kadınlar ile erkeklerin suç korkularının farklılaştığı ($t_{(125)}=8,897= p<,05$) ve kadınların ya-

TABLO 6: Cinsiyete göre mağduriyet türü.				
Mağdur olunan suç türü	Erkek		Kadın	
	n	%	n	%
Sadece doğrudan	51	10,24	37	12,25
Sadece dolaylı	43	8,63	36	11,92
Hem doğrudan hem dolaylı	20	4,01	18	5,96
Toplam	114	22,88	91	30,13

şadığı mağduriyet sonucu daha çok korktuğu ($\bar{X}=45,29$) ortaya çıkmıştır. Dolaylı mağduriyet yaşayan kadın ve erkeklerin suç korkuları da farklılaşmaktadır ($t_{(117)}=8,447= p<,05$); yine kadınlar, dolaylı mağduriyet nedeni ile suça maruz kalmaktan daha çok korkmaktadır ($\bar{X}=45,22$) (Tablo 8).

Kadın ve erkeklerin suç mağduriyetlerinin hangi suç türüne yönelik korkularını yükselttiği bağımlı örnekleme t-testi ile analiz edilmiştir. Buna göre doğrudan mağduriyet yaşayan kadınların bu mağduriyeti yaşamayan kadınlara kıyasla mal varlığına yönelik suça maruz kalma korkuları daha yüksek bulunmuştur [$(t_{(90)}=16,95, p<,000)$]. Benzer şekilde, dolaylı mağduriyet yaşayan erkeklerin mal varlığına yönelik suça maruz kalma korkuları diğer erkeklerden daha yüksek saptanmıştır ($t_{(113)}=11,75, p<,000$) (Tablo 9).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, suç mağduriyetinin cinsiyet ile ilişkili olarak suç korkusu üzerindeki etkisini incelemektedir. Söz konusu amaçla Mersin'de farklı sosyo-ekonomik statüye sahip mahallelerde yaşayan toplam 800 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen bulgulardan ilki, örneklemin %25'inin doğrudan ve/veya dolaylı bir suçun mağduru olduğunun ortaya konmasıdır. Bu oran, her dört kişiden birinin mağduriyet yaşadığını göstermektedir.

TABLO 7: Cinsiyete göre en çok hangi suça maruz kalındığı durumu.

		Kadın		Erkek	
		n	%	n	%
Doğrudan	Hırsızlık	22	40	32	45,07
	Sözlü ve fiziksel taciz	16	29,09	2	2,82
	Gasp-kapkaç	7	12,73	5	7,04
	Dolandırıcılık	2	3,64	7	9,86
	Diğer	8	14,55	25	35,21
	Toplam	55 (37+18)	100	71 (51+20)	100
Dolaylı	Hırsızlık	17	31,48	15	23,81
	Sözlü ve fiziksel taciz	4	7,41	3	4,76
	Gasp-kapkaç	10	18,52	19	30,16
	Dolandırıcılık	3	5,56	5	7,94
	Diğer	18	33,33	20	31,74
	Belirtmeyen	2	3,70	1	1,59
	Toplam	54 (36+18)	100	63 (43+20)	100

Bulgu, suçun kent sakinleri için önemli bir sorun oluşturduğunu ortaya koymasından önemlidir. Suç ve mekân üzerine yapılan pek çok çalışmada İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya, Mersin ve Gaziantep gibi kentlerde suç oranlarının oldukça yüksek olduğu saptanmıştır.³⁹ Bu çalışma, 2014 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü Ana Komuta Kontrol Merkezi Dairesi Başkanlığından edinilen resmi bilgilerde suç oranlarının Mersin'de yüksek olduğunu gösteren çalışmaları desteklemektedir. Edinilen verilere göre Mersin, 2010-2011 yılları arasında asayiş olaylarında ülke genelinde 7. sırada, 2012-2013 yıllarında 9. sırada yer almaktadır. Mersin'de suç olaylarının yüksek olmasında, 1980 sonrası yaşanan kitlesel göçün önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.^{40,41} Mersin gerek limanı gerek iklimi gerekse verimli toprakları nedeni ile kurulduğu günden bu yana göçmenler açısından göç edilecek cazip merkezlerden biri olmuştur. Ancak, özellikle 1985-1990 yılları arasında yoksul-

TABLO 8: Cinsiyete göre mağduriyet yaşama durumu ve suç korkusu.

Doğrudan mağduriyet	n	\bar{X}	ss.	t	p
Kadın	37	45,29	8,86	7,701	,000
Erkek	51	30,60	8,81		
Dolaylı mağduriyet	n	\bar{X}	ss.	t	p
Kadın	36	45,22	11,87	5,256	,000
Erkek	43	32,22	9,78		

luk, işsizlik ve terör olayları nedeni ile yaşanan güvensizlik İç Anadolu, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nden kente doğru yoğun göç akımını başlatmıştır. Bu dönemde Mersin, %68'lik göç hızıyla Türkiye sıralamasında en çok göç alan iller içerisinde 4. sırada yer almıştır.⁴²

Son dönemlerde yine dış göç açısından Mersin'in çekim merkezi olduğu görülmektedir. Suriye ve Irak'ta yaşanan iç savaşın kaçanların tercih ettiği illerden biri de Mersin'dir. Özellikle deniz ve

TABLO 9: Cinsiyete göre mağduriyet yaşama durumu ve suç korkusu alt boyutları.

Kadın	n	\bar{X}	ss.	t	p
Mal varlığına yönelik suç korkusu	91	25,79	7,88	16,95	,000
Şahsa yönelik suç korkusu	91	13,27	4,91		
Erkek	n	\bar{X}	ss.	t	p
Mal varlığına karşı suç korkusu	114	22,92	8,93	11,75	,000
Şahsa karşı suç korkusu	114	13,48	5,03		

limanın varlığı nedeni ile kente gelen Suriyelilerin sayısı 01.09.2016 tarihi itibarıyla yaklaşık 140.000'dir. Mersin'de suç olaylarının yüksekliğini yaşanan iç ve dış göç çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir. Göçle birlikte demografik yapısı değişen ve heterojen bir nüfusa sahip olan kentte, sosyal ve ekonomik problemler gittikçe etkisini göstermeye başlamış; yoğun göç ekonomik yoksulluk, yoksunluk ve gelir dağılımındaki adaletsizliği derinleştirmiştir.⁴³ Mezkûr durum da suç oranlarının artmasına neden olmuştur.^{40,41}

Yapılan bu araştırma kapsamında, mağduriyete uğrayan katılımcıların doğrudan en fazla hırsızlık suçuna maruz kaldığı saptanmıştır. Söz konusu durum hem kadınlar hem de erkekler için geçerlidir. Doğrudan mağduriyete yol açan ikinci suç türü "diğer" kategorisinde yer alan suçlardan, üçüncü suç türü fiziksel ve sözel tacizden oluşmaktadır. Suç mağdurları en çok "diğer" seçeneğini oluşturan suçlardan haberdar olmakla dolaylı mağduriyet yaşamıştır. Dolaylı mağduriyet yaratan diğer suçlar sırasıyla hırsızlık ile gasp ve kapkaçtır. Bulgulardan anlaşıldığı üzere, mala karşı işlenen suçlar kapsamında olan hırsızlık doğrudan (birinci sırada) ve dolaylı mağduriyete (ikinci sırada) yol açan önemli suç türü olarak dikkat çekmektedir.

Sözü edilen bulgu, Mersin'de mal varlığına yönelik suç oranlarının yüksek olduğunu gösteren araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Örneğin; yapılan bir çalışmada, 2003 yılında mala karşı suç oranının Ankara (399), Bursa (498), Gaziantep (583), Mersin (477), İstanbul (607) ve Antalya (878)'da Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu saptanmıştır.³⁹ 2006 yılında, mala karşı suçlarda her 100.000 kişiye düşen suç sayısına göre Antalya ilk sırada yer alır iken, Mersin dördüncü sırada bulunmaktadır.⁴¹ Yine, araştırmacının Emniyet Genel Müdürlüğü Ana Komuta Kontrol Merkezi Dairesi Başkanlığından elde ettiği resmi verilere göre, mal varlığına yönelik suçlarda Mersin ilk 10 kent arasında yer almaktadır. Örneğin; 2010 yılında evden hırsızlık vakalarında Mersin ülke genelinde 5., 2011 yılında 7., 2012 yılında 6., 2013 yılında 7., 2014 yılının ilk altı ayında ise 8. sırada yer almaktadır. Oto hırsızlığında 2010 yılında 9. sırada yer alan kentte, 2014 yılının ilk altı ayında

gerçekleşen oto hırsızlığı rakamlarına göre Mersin 16. sırada bulunmaktadır. Mal varlığına yönelik suçlardan olan kapkaç suçu ele alındığında; ilin, 2010-2011 yılları arasında 100.000 kişiye düşen olay sayısına göre iller arasında ikinci olduğu, 2013 yılında ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Gasp suçunda Mersin, 2010 yılında iller arasında 7. olmuştur. 2011 yılında 8. olan il, 2013 yılında 9. sırada yer almıştır. 2014 yılının ilk altı ayında gasp suçu açısından Mersin 6. sırada bulunmaktadır (Tablo 10).

Mal varlığına yönelik suçların yüksekliği yukarıda da ifade edildiği üzere, yoğun göç nedeni ile hızlı kentleşme sürecine giren kentte yaşanan ekonomik ve toplumsal problemlerden kaynaklanmaktadır. Özellikle 1990 yılı sonrasında kente gelenlerin mal varlığına yönelik suç işleme riskini artırmasında, söz konusu kişilerin kentle uyum sorunu yaşamaları, iş kaynaklarından yeterince faydalanamamaları bu nedenle işsizlik ve yoksullukla baş etmek zorunda kalmaları vb. durumlar etkili olmuştur.⁴⁴ Nitekim, suçluluğun en önemli nedenlerinden birinin işsizlik olduğunu söyleyen pek çok çalışma bulunmaktadır.⁴⁵ Bunun yanında Mersin'in sosyoekonomik açıdan hızla gelişmiş olmasına karşın, gelir dağılımındaki adaletsiz yapısının mal varlığına yönelik suçların artmasına neden olduğu düşünülmektedir. Zira Mersin'de göç ve suç arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, kentin ekonomik yönden üç farklı bölgeye ayrıldığı; çok zengin, orta kesim ve fakir mahallelerin birbirinden kopuk yaşadığı görülmüştür. Özellikle göç ile gelen vatandaşların yerleştiği mahallelerde ekonomik imkânsızlıklar üst safhadadır.⁴⁴

Araştırmada, doğrudan veya dolaylı mağduriyet yaşayanların suç korkularının mağduriyet yaşamayanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sözü edilen bulgu literatürle uyumludur. Doğrudan mağduriyet yaşamayanın suça maruz kalma korkusunun güçlü yaratıcılarından biri olduğu çoğu araştırmacı tarafından ortaya konmuştur.^{12,21,46} Aynı şekilde, ikinci dereceden mağduriyetin de suç korkusunu yükselttiği hatta dolaylı mağduriyetin doğrudan mağduriyete kıyasla daha fazla korku ürettiği dile getirilmektedir.^{26,46,47} Mağduriyet, bireylerin gerek dünya ve sistem gerekse kendileri

TABLO 10: Türkiye genelinde polis sorumluluk alanlarında meydana gelen hırsızlık, kapkaç, gasp suçlarına dair Mersin ili bilgileri.

Yıl	Olay türü	İlin ülke genelindeki olay sayısı sıralaması	İlin 100,000 kişiye düşen olay sayısı sıralaması
2010	Asayiş olayları toplamı	7,	11,
	Evden hırsızlık	6,	5,
	Oto hırsızlığı	9,	24,
	Kapkaç	3,	2,
	Yağma (gasp)	7,	11,
2011	Asayiş olayları toplamı	7,	21,
	Evden hırsızlık	7,	6,
	Oto hırsızlığı	12,	32,
	Kapkaç	3,	2,
	Yağma (gasp)	8,	18,
2012	Asayiş olayları toplamı	9,	31,
	Evden hırsızlık	6,	4,
	Oto hırsızlığı	17,	48,
	Kapkaç	3,	2,
	Yağma (gasp)	9,	18,
2013	Asayiş olayları toplamı	9,	12,
	Evden Hırsızlık	7,	10,
	Oto Hırsızlığı	18,	52,
	Kapkaç	4,	3,
	Yağma (gasp)	7,	19,
2014 (Ocak-Mayıs)	Asayiş olayları toplamı	9,	39,
	Evden hırsızlık	8,	16,
	Oto hırsızlığı	16,	39,
	Kapkaç	4,	2,
	Yağma (gasp)	6,	19,

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü, Ana Komuta Kontrol Merkezi.

veya diğerleriyle ilgili tüm varsayımlarını alt üst etmekte, düzenli ve öngörülebilir bir dünyada yaşadığı duygusunu yıkmaktadır. Bu duygu şok, depresyon ve travma sonrası stres bozuklukları ile kaygı ve korku duygusunda artışa neden olmaktadır. Dünyanın anlamlı bir yer olduğu inancını kaybeden mağdur, iyi insanlara bir şey olmaması için oluşturulan yasaların etkili olmadığını düşünmektedir. Mağduriyet, mağdurların kendilerine olan öz saygılarını kaybetmesine de yol açmaktadır. Kendisine bir şey olmayacağına inanan mağdur, olay sonrasında kendisini çaresiz, savunmasız, aciz, kırılgan ve güçsüz görebilmekte, kendisine olan güvenini kaybedebilmektedir. Mağdurun etrafındaki nesne ve durumları tehlikeli olarak algılama içgüdüğü kuvvetlenmeye başlamakta, mağduriyet sonrası kurbanların verdikleri bu reaksiyonlar bireyi daha incinebilir ve hassas bir insan olmaya doğru sürük-

lemektedir. Bir de bu duygulara toplumun mağduru suçlama eğilimi katılınca, birey yaşadığı mağduriyetten kendisinin sorumlu olduğunu içselleştirmeye başlamaktadır. Bu duygu zamanla mağdurun toplumla intibakının zayıflamasına sebep olmakta ve bu durum da suç korkusunu artırabilmektedir.⁴⁸

Araştırmada, doğrudan ve/veya dolaylı mağduriyetin katılımcıların mal varlığına yönelik suça maruz kalma korkularını daha çok yükselttiği saptanmıştır. Buna paralel olarak, mağduriyet yaşayan kadınlar ve erkekler mal varlığına yönelik suçlara maruz kalmaktan daha çok korkmaktadır. Kentte mal varlığına yönelik suç olaylarının fazlalığı nedeni ile bu yönde bir sonucun doğduğu kuvvetle muhtemel görülmektedir.

Araştırmada, cinsiyet değişkenine göre mağduriyet durumuna bakıldığında kadınların hem

doğrudan hem de dolaylı suç türlerine erkeklerden daha sık maruz kaldığı saptanmıştır. Benzer şekilde Fox ve ark., kadınların erkeklerden daha çok suça maruz kaldığını; özellikle hırsızlık, sarkıntılık, taciz gibi suçların kadınların karşılaştığı suçlar arasında ön sıralarda bulunduğunu çalışmalarıyla ispat etmişlerdir.¹² Kadınların modernleşmeyle birlikte iş yaşamına katılımlarının artması, sosyal yaşamda da daha fazla görünür olmalarına neden olmuştur. Bu durum, kadınların ev dışında gündelik rutin aktivitelerini artırmalarına, suçun en fazla işlendiği akşam vakitlerinde de dışarıda bulunabilmelerine, dolayısıyla suçlularla karşılaşma risklerinin artmasına yol açmış olabilmektedir.

Araştırmada, hırsızlık suçundan sonra kadınların doğrudan en çok karşılaştığı ikinci suç türünün sözlü ve fiziksel taciz olduğu saptanmıştır. Bu önemli bir bulgudur ve elde edilen sonucun literatürle uyumlu olduğu görülmektedir. Örneğin; Güney Kore'nin Seul kentinde yapılan bir çalışmada, kadınların %17'si tamamlanmış tecavüz girişimine maruz kaldıklarını söylemişlerdir. Amerika'da yapılan bir başka çalışmada ise erişkin kadınların %20'si cinsel saldırı yaşadıklarını itiraf etmişlerdir.⁴⁹ Taciz, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kadınların hem özel hem de kamusal alanda karşılaştığı önemli sorunlardan biridir. Örneğin; "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması" kadınların %36'sının fiziksel, %12'sinin cinsel şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Hem fiziksel hem de cinsel şiddete maruz kalan evli kadınların oranı %27'dir.⁵⁰ Mersin, cinsel taciz ve tecavüz olaylarında da dikkat çeken illerimizdendir. Tablo 11'de görüldüğü üzere ilin, ülke genelindeki cinsel saldırı olaylarıyla ilgili sıralamada ilk 20 içerisinde olduğu görülmektedir. 2014 yılının ilk beş ayında ise Mersin, iller arasında cinsel saldırı olayları bakımından sekizinci olmuştur. Bu durum, cinsel saldırı olaylarının Mersin'de sıklıkla görüldüğünü göstermesi bakımından önemlidir.

Öte yandan, kadın ve erkeklerin dolaylı mağduriyet yaşamasında etkili olan suç türleri içerisinde ilk sırayı "diğer" kategorisi içerisinde yer alan haraç, tehdit, darp vb. suçlar almaktadır. Kadınlar için hırsızlık, erkekler için gasp ve kapkaç suçları dolaylı mağduriyete yol açan diğer suç türleri içe-

TABLO 11: Türkiye genelinde polisin sorumluluk alanlarında meydana gelen cinsel saldırı suçlarına dair Mersin ili bilgileri.

	Olay türü	İlin ülke genelindeki olay sayısı sıralaması	İlin 100,000 kişiye düşen olay sayısı sıralaması
2010	Cinsel saldırı	19,	66,
2011	Cinsel saldırı	15,	56,
2012	Cinsel saldırı	11,	46,
2013	Cinsel saldırı	13,	60,
2014 (6 aylık)	Cinsel saldırı	8,	43,

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü, Ana Komuta Kontrol Merkezi.

risinde dikkat çekmektedir. İnsanlar, kendileri suç mağduru olmasa bile genellikle medya yoluyla ya da güçlü sosyal ağları kullanarak suç mağdurlarından haberdar olabilmekte, bu nedenle de dolaylı mağduriyet yaşayabilmektedir.¹¹ Kentte mal varlığına yönelik suçların yüksekliği yanında, şahsa yönelik suç oranları da dikkat çekmektedir.³⁹ Bunun yanında kent genelinde kamu düzenini bozmaya yönelik suçlar ile devlete karşı suçlar, organize suçlar vb. diğer suç türleri de sıklıkla görülmektedir.⁴⁴ Söz konusu sıklık nedeni ile kentte yaşanan bu tür suç eylemleri, hem ulusal hem de yerel medyada sıkça yer almaktadır. Bu durum kent sakinlerinin suç mağdurlarının hikâyelerinden kolayca haberdar olmasında etkilidir. Sözü edilen duruma ek olarak ise güçlü sosyal ağlara sahip mahallelerde suç olaylarından haberdar olunması nedeni ile dolaylı mağduriyetleri artmaktadır.¹¹

Araştırmada, doğrudan veya dolaylı mağduriyet yaşayan kadınların suç korku düzeylerinin mağdur erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu yönde bir bulgunun ortaya çıkmasında, bu araştırmada kadınların daha çok suç mağduru olduklarının belirlenmesinin etkisi gözden uzak tutulmamalıdır. Zira kadınların %30'undan fazlası hem doğrudan hem de dolaylı olarak bir suçun mağduru olduklarını ifade etmişlerdir. Erkeklerde bu oran %23 civarında saptanmıştır. Kadınlara yönelik suç olaylarının fazlalığı, suç korkularını ve suç korkusunu yükselten risk algılarını artırmış olabilmektedir. Aynı zamanda, feminist yaklaşımın öne sürdüğü gibi erkeklerin suça maruz kalma korkusu ile ilgili sorulara samimi

yanıt vermemeleri de kadınların suça maruz kalma korkularının yüksek çıkmasında etkili olabilmektedir. Ataerkil toplumsal yapının kadın ve erkeğe biçtiği farklı roller gereği erkekler, acizlik göstergeyi sayılabilecek duygularını bastırmak zorunda kalmakta ve bu durum da onların samimiyetten uzak yanıt vermelerine neden olabilmektedir. Sutton ve Farrall, toplumların erkeklere bu konudaki duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade etme şansı vermesi durumunda, erkeklerin kadınlara göre daha fazla suç korkusu yaşadıklarını itiraf edeceklerini iddia etmişlerdir.⁵¹ Bu açıklama mantıklı görünmektedir. Zira yaş aralığı; 11-16 yıl olan kız ve erkeklerle yapılan bir çalışmada 11 yaşındayken kız ve erkeklerin suç korkusu düzeylerinin farklılaşmadığı, 16 yaşına gelindiğinde kızların korkularının yükselirken erkeklerin korku düzeyinin düştüğü gözlemlenmiştir. Bu farklılığın sosyalleşme sürecinden kaynaklandığını savunan araştırmacı, bu yönde sosyalleşmenin kızları “korkak kadın”, erkekleri “korkusuz adam” hâline getirdiğini iddia etmektedir.³¹ Kadınların yaşadıkları mağduriyet sonucu daha çok suça maruz kalma korkusu hissetmelerinin altında yatan bir başka etken ise kadınların yaşadığı mağduriyeti uzun süre unutamamalarıdır. Onlar için geçmişte yaşanan bir mağduriyet geçmişte kalmakta, yıllar önce yaşanan veya tanık olunan bir olay, mağdur kadın için her an tekrarlanacakmış gibi kaygı doğurmaktadır. Aynı şekilde, kadınların mekânı genelleme özelliği nedeni ile özel yaşamlarında eşleri veya yakın akrabaları tarafından gördükleri şiddetten kaynaklanan korkuları, kamusal alana yansıyabilmektedir.⁵²

Her araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da çeşitli sınırlılıklar bulunmaktadır. Bunlardan ilki çalışmanın kantitatif yöntemle gerçekleştirilmiş olmasıdır. Oysa araştırmada kantitatif yöntemle birlikte kalitatif yöntemin de kullanılması, elde edilen verilerin nedenlerinin daha sağlam delillerle ortaya konulmasına yardımcı olacaktır.

İkincisi, bu araştırma Mersin kent merkezinde yapılmıştır. Araştırmanın bulguları yalnızca Mersin ile sınırlıdır. Elde edilen bulguların genellenebilirliği için İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu, Marmara gibi sosyal yapı ve suç dinamikleri açısından farklılaşan kentlerde

buna benzer çalışmaların yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Araştırma bulguları, kentlerdeki güvenlik uygulamalarında cinsiyet farklılıklarının göz önünde bulundurulması gerekliliğini ortaya koymaktadır.¹² Yukarıda da izah edildiği üzere, kadınların hem gece hem de gündüz vakitlerinde dışarıda geçirdiği zamanın artmasıyla birlikte daha çok suç mağduru olması, güvenlik uygulamalarında kadınların düşünülerek önlemler alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda yerel yöneticilerin ve güvenlik mensuplarının eşgüdümlü çalışması önemlidir. Sokakların daha fazla aydınlatılması, kentlerde hem sosyal hem de fiziksel bozulmaların önüne geçilmesi, polislin görünürlüğünün artırılması, toplum destekli polislik faaliyetlere ağırlık verilmesi gibi önlemler suçluların suça meylini düşürecek, kadınların kendilerini daha güvende hissetmelerine olanak sağlayacaktır.⁵³ Araştırmada, kentte hırsızlık suçunun önemli bir sorun olduğu ortaya çıkmıştır. Bu da hem kadın hem de erkeklerin güvenlik algısını zayıflatmaktadır. Bu durum ise gerek devlet gerekse yerel yönetimlerin hırsızlık suçunun önlenmesine dair çalışmaları artırmasını zorunlu kılmaktadır.

Teşekkür

Çalışmanın finansmanını sağlayan CÜBAP birimine ve anketin uygulanmasını yürüten PRP Araştırma ve Danışmanlık Şirketine teşekkür ediyorum.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Dönmezer S. [Criminology]. 1. Baskı. İstanbul: Beta; 1994. p.49.
2. Giddens A. [Sociology]. Güzel C, çeviri editörü. 1. Baskı. İstanbul: Kırmızı; 2008. p.844-7.
3. Marshall G. Sosyoloji Sözlüğü. Akınhay O, Kömürçü D, çeviri editörleri. 2. Baskı. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları; 2005. p.640.
4. Harris M, Jensen B. Fear of crime and perceptions of safety. *Australian Social Monitor* 1998;1(1):8-10.
5. Kızmaz Z. [Modernization and crime: an overview of theoretical perspective]. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2013;23(1):229-40.
6. Garland D. *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*. Chicago: University of Chicago; 2001. p.78-9.
7. Warr M. Fear of crime in the United States: avenues for research and policy. In: David Duffee, ed. *Measurement and Analysis of Crime and Justice*. Vol 4. 1st ed. Washington, DC: Criminal Justice; 2000. p.452-89.
8. Hale C. Fear of crime: a review of the literature. *Int Rev Vict* 1996;4:79-150.
9. Clemente F, Kleiman MB. Fear of crime in the United States: a multivariate analysis. *Social Forces* 1977;56(2):519-31.
10. Schafer JA, Huebner BM, Bynum TS. Fear of crime and criminal victimization: gender-based contrasts. *J Crim Justice* 2006;34(3):285-301.
11. Skogan WG, Maxfield MG. *Coping with Crime: Individual and Neighbourhood Reactions*. Beverly Hills, CA: Sage; 1981. p.60-88.
12. Fox KA, Nobles MR, Piquera AR. Gender, crime victimization and fear of crime. *Security Journal* 2009;22(1):24-39.
13. Tomsich EA, Gover AR, Jennings WG. Examining the role of gender in the prevalence of campus victimization, perceptions of fear and risk of crime, and the Use of Constrained Behaviors among College Students Attending a Large Urban University. *Journal of Criminal Justice Education* 2011;22(2):181-202.
14. Franklin TW, Franklin CA, Fearn NEA. Multilevel analysis of the vulnerability, disorder, and social integration models of fear of crime. *Soc Justice Res* 2008;21(2):204-27.
15. Çoklar I, Solak N. [Fear of crime: definition, measurement and determinants]. *Nesne Psikoloji Dergisi* 2017;5(10):311-28.
16. Ferraro KF, LaGrange RL. The measurement of fear of crime. *Sociological Inquiry* 1987;57:70-101.
17. Ferraro, KF. *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk*. 1st ed. Albany: State University of New York Press; 1995. p.8-113.
18. Tulloch M. Quantitative review. Fear of Crime. In: Tulloch J, Lupton D, Blood W, Tulloch M, Jennett C, Enders M, eds. *Volume 1. Canberra: National Campaign Against Violence and Crime (NCAVAC); 1998. p.7-29.*
19. Yin P. Fear of crime as a problem for the elderly. *Social Problems* 1982;30(2):240-5.
20. LaGrange RL, Ferraro KF. Assessing age and gender differences in perceived risk and fear of crime. *Criminology* 1989;27:697-719.
21. Smith LN, Hill GD. Victimization and fear of crime. *Criminal Justice and Behaviour* 1991;18(2):217-39.
22. Mesch GS. Perceptions of risk, lifestyle activities, and fear of crime. *Deviant Behavior* 2000;21(1):47-62.
23. Liska AE, Sanchirico A, Reed MD. Fear of crime and constrained behaviour: specifying and estimating a reciprocal effects model. *Social Forces* 1988;66(3):827-37.
24. Evans DJ, Fletcher M. Fear of crime: testing alternative hypotheses. *Applied Geography* 2000; 20(4):395-411.
25. Garofalo J. Victimization and the fear of crime. *J Res Crime Delinq* 1979;16:80-97.
26. Katz CM, Webb VJ, Armstrong TA. Fear of gangs: a test of alternative theoretical models. *Justice Quarterly* 2003;20(1):95-130.
27. Ramos LL, Andrade-Palos P. Fear of victimization in Mexico. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 1993;3:41-51.
28. Greenberg MS, Ruback RB. *After the Crime: Victim Decision Making*. 1st ed. London: Plenum Press; 1992. p.3.
29. Box S, Hale C, Andrews G. Explaining fear of crime. *Br J Criminol* 1988;28:340-56.
30. Gilchrist E, Banister J, Ditton J, Farrall S. Women and the fear of crime. *Br J Criminol* 1998;38(2):283-98.
31. Goodey J. Boys don't cry: masculinities, fear of crime and fearlessness. *Br J Criminol* 1997;37(3): 401-18.
32. Eagly AH, Steffen VJ. Gender and aggressive behavior: a meta-analytic review of the social psychological literature. *Psychol Bull* 1986;100(3): 309-30.
33. Cohen LE, Felson M. Social change and crime rate trends: a routine activity approach. *Am Sociol Rev* 1979;44(4):588-608.
34. Bastian L. *Criminal Victimization* Washington, DC: Bureau of Justice Statistics, U.S. Department of Justice; 1995. p.1-6.
35. Deakin J. Dangerous people, dangerous places: the nature and location of young people's victimization and fear. *Children & Society* 2006;20:376-90.
36. Warr M. Fear of victimization: why are women and the elderly more afraid? *Social Science Quarterly* 1984;65(3):681-702.
37. Holloway W, Jefferson T. The risk society in an age of anxiety: situating fear of crime. *Br J Sociol* 1997;48(2):255-66.
38. Kul M. [Fear of Crime Greater than Crime]. 1. Baskı. İstanbul: Yeni Yüzyıl; 2013.
39. Yılmaz A, Günay Ergün S. [Urban crime in Turkey: distribution and main characteristics]. *Milli Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi* 2006;1-13.
40. Güngör M. [Family structure and tentation of children under risk (example of Mersin)]. *Mersin University Journal of the Faculty of Education* 2013;9(2):421-34.
41. Sargın S, Temurçin K. Crime and crime dispersion in urban areas in Turkey. *Bulletin of Geography Socio-Economic Series* 2010;13:59-76.
42. Erjem Y. [Migration, Urbanization and Social Problems in Mersin]. *Mersin: Mersin Valiliği; 2009. p.36-7.*
43. Yaman A. [An analysis of the construction of Syrian social capital and reproduction process in the field of civil society and economic life]. *The Journal of Migration Studies* 2016;2(3):94-127.
44. Güneş ME. [Effect of domestic migration on terrorism: the case of Mersin]. *Journal of Academic Inquiries* 2013;8(2):275-302.
45. Kızmaz Z. [Economic structure and crime: a general evaluation on the findings of some studies]. *F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi* 2003;13(12):279-304.
46. Zarafonitou C. Fear of crime and victimization: the Greek experience. In: Kury H, ed. *Fear of Crime: Punitivity. New Developments in Theory and Research*. 1st ed. Bochum: Universitätsverlag Brockmeyer; 2008. p.159-72.
47. Covington J, Taylor RB. Fear of crime in urban residential neighborhoods: implications of between and within-neighborhood sources for current models. *Sociol Q* 1991;32(2):231-49.
48. Clark J. Fear in fear-of-crime. *Psychiatry, Psychology and Law* 2003;10(2):267-82.
49. Atman ÜC. [Violence against women: sexual harassment/rape]. *Sted* 2003;12(9):334-5.
50. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü; 2015. p.8-11.
51. Sutton RM, Farrall S. Gender, socially desirable responding and the fear of crime: are women really more anxious about crime. *Br J Criminol* 2005;45:212-24.
52. Smith WR, Torstenson M. Gender differences in risk perception and neutralizing fear of crime: towards resolving the paradoxes. *Br J Criminol* 1997;37(4):608-34.
53. Öztürk M, Kocacı F, Gönültaş MB. [An examination of fear of crime and perception of risk by gender]. *International Journal of Human Sciences* 2016;13(1):1488-502.